

Секція 4

К.е.н., доцент Меренкова Л.О.

доцент кафедри фінансів

Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця

м. Харків

E-mail: merenkova-mail2009@ukr.net

Проблеми оподаткування прибутку підприємств України в умовах євроінтеграційних процесів

Податок на прибуток підприємств є важливим бюджетоутворюючим податком. Винятковість податку на прибуток полягає й у тому, що механізм його справляння дозволяє найбільш органічно забезпечувати практичне поєднання фіскальної та регулюючої функцій податків. Від рівня оподаткування залежить обсяг прибутку, що залишається у розпорядженні суб'єктів господарювання, та який є головним джерелом формування їх власних фінансових ресурсів. Тому виникає проблема оптимізації системи оподаткування прибутку задля забезпечення формування доходів бюджету та створення умов для розвитку підприємств.

Євроінтеграційні процеси викликали необхідність проведення реформ в системі оподаткування України, приведення її у відповідність до Міжнародних стандартів обліку і викликів вітчизняної економіки. В результаті податкової реформи в Україні стосовно оподаткуванню прибутку підприємств відмінено ведення податкового обліку, якій підприємства вели одночасно зі звичайним бухгалтерським обліком для більш достовірного визначення об'єкта оподаткування податком на прибуток, запроваджено новий принцип визначення податку на прибуток, який обчислюється виходячи із бухгалтерського фінансового результату (відповідно до національних П(С)БО або МСФЗ), та підлягає коригуванню на податкові різниці. [1, с. 860]

Отже, нині в Україні практично запроваджена класична європейська модель податку на прибуток, згідно з якою базовим показником для розрахунку об'єкта оподаткування є бухгалтерський фінансовий результат до оподаткування, який в подальшому коригується на різниці, прямо визначеній Податковим кодексом. [1, с. 861]

Нині в Україні вектор реформування механізму справляння податку на прибуток спрямований на перехід від суто фіскальної до стимулюючої системи оподаткування підприємств. У зв'язку з реформуванням податку на прибуток та впливом інших економічних чинників фіскальна значимість податку на прибуток підприємств в Україні суттєво знизилась. (Табл. 1)

Таблиця 1

Динаміка та структура доходів державного бюджету України
та податку на прибуток підприємств

Показник	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Доходи державного бюджету України, млн. грн.	357084,4	534694,8	616274,8	793265,0
%	100,00	100,00	100,00	100,00
у т.ч. податкові надходження, млн. грн.	280178,3	409417,5	503879,4	627153,7
%	78,46	76,57	81,76	79,06
у т.ч. податок на прибуток підприємств, млн. грн.	39941,9	34776,3	54344,1	66911,9
%	11,19	6,50	8,82	8,44

Джерело: складено автором за даними [2]

Але в умовах фінансово-економічної кризи, тривалого воєнного конфлікту на Сході, втрати контролю над частиною території в Україні гостро виникла проблема забезпечення повноти податкових доходів бюджету, у тому числі за рахунок податку на прибуток, та створенні сприятливих податкових умов для розвитку бізнесу.

У теперішній час на світовому рівні відстежується тенденція зниження ставки податку на прибуток, що відбувається з метою стимулювання суб'єктів господарювання до зростання в умовах фінансово-економічної кризи, а також

створення сприятливих умов для залучення інвестицій в країну. У 2016 р. вісім країн представили зниження ставки податку на прибуток, починаючи з 2017 року, ще три анонсували зниження ставки у майбутньому. Наприклад, Словаччина знизила ставку з податку на прибуток з 2017 р. з 22% до 21%, Великобританія — з 20% до 19% у 2017 р. та до 18% — у 2020 р., Франція — з 33,3% до 28%, Австралія — з 30% до 25%. Найбільш суттєві зміни запровадила Угорщина, тут ставка податку знизилася з 1 січня 2017 р. з 19% до 9%. В такий спосіб країна намагається поліпшити інвестиційну привабливість для іноземних інвесторів. Продовжує знижувати податок на прибуток Естонія, там цей податок сплачується лише під час розподілу прибутку. Уряд країни анонсував подальше зниження ставки податку — з 20% до 14%. Найвищі ставки податку на прибуток залишаються у США, Франції та Бельгії. З країн Євросоюзу тільки Словенія збільшила ставку з 17% до 19% з 1 січня 2017 р. для нейтралізації бюджетних втрат в результаті змін в частині оподаткування доходів фізичних осіб. [3]

В умовах зниження ставок податку на прибуток підприємств й, як наслідок, скорочення надходжень цього податку до бюджету, урядам країн необхідно шукати додаткові джерела для покриття витрат для фінансування життєва важливих програм у сфері соціальної політики та інфраструктури, знаходити оптимальне співвідношення між забезпеченням повноти надходження податкових доходів до бюджету та привабливістю податкової системи для потенційних інвесторів. Для компенсації негативного впливу на доходи бюджету зниження ставок податку на прибуток в закордонних країнах підвищують ставки ПДВ, акцизів, податку на нерухомість та податків на забруднення навколишнього середовища, які менш вразливі для економіки порівняно з прямими податками.

З 1991 р. Україна проводила політику зниження ставки податку на прибуток підприємств. З 01.01.2014 р. по теперішній час базова (основна) ставка податку на прибуток підприємств складає 18 %, що знаходиться на рівні нижчих ставок податку на прибуток в країнах Європі. Прогнозується, що поки

ставка залишиться незміною та не буде використовуватися як головний інструмент стимулювання підприємств.

Із всіх прямих податків податок на прибуток підприємств є найбільш складним в адмініструванні. Між розміром прибутку і сумами податку існує прямо пропорційна залежність, що знижує мотивацію суб'єктів господарювання – платників податку щодо об'єктивності визначення бази оподаткування, призводить до ухилень від сплати, використання податкових «лазівок» при визначенні податкового зобов'язання. Проблемою залишається проведення повноцінного податкового контролю за достовірністю визначення об'єкта оподаткування та нарахованих сум податків на прибуток підприємств. Негативно на ефективність контролю за податком на прибуток підприємств впливає високій рівень тінізації економіки та корумпованості. Все це призводить до недоотримання податкових надходжень до бюджету за рахунок податку на прибуток підприємств.

Таким чином, механізм оподаткування прибутку підприємств в Україні потребує удосконалення з метою створення привабливих умов для залучення інвестицій, у тому числі закордонних, стимулювання розвитку вітчизняного бізнесу, виходу його з тіні та забезпечення повноти надходження податку на прибуток до бюджету.

Список використаної літератури

1. Тулуш Л. Д. Оподаткування прибутку підприємств: практика застосування в Україні [Електронний ресурс] / Л. Д. Тулуш, І.М. Скітецька // Молодий вчений. - 2017. - № 3. - С. 860-863. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_3_198.

2. «Мінфін» – фінансовий портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.com.ua/>.

3. Макеева О. Чому країни конкурують за ставку податку на прибуток [Електронний ресурс] / О. Макеева // Економічна правда. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/columns/2017/10/9/629861/>.